

НУКЛЕЇНОВИЙ ГОМЕОСТАЗ ТКАНИН КОРОПОВИХ РИБ ЯК БІОМАРКЕР ТОКСИЧНОГО ВПЛИВУ МІКОТОКСИНІВ У ВОДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Нуклеїновий гомеостаз є фундаментальним показником фізіологічного стану гідробіонтів, що відображає інтенсивність процесів росту та регенерації тканин. У сучасній аквакультурі коропові риби часто піддаються впливу аліментарних мікотоксикозів через використання неякісних рослинних кормів, контамінованих грибами родів *Aspergillus* та *Fusarium* [4, 5]. Хронічна дія афлатоксину В1 та Т-2 токсину провокує деструктивні зміни в генетичному апараті клітин, що призводить до порушення біосинтезу макромолекул [1]. Вивчення динаміки вмісту нуклеїнових кислот дозволяє оцінити глибину токсичного ураження на молекулярному рівні ще до появи видимих патологій [3]. Об'єктивність таких біохімічних досліджень є запорукою розробки дієвих екологічних стратегій захисту водойм [2].

Мета: оцінити кількісні зміни показників нуклеїнового гомеостазу в тканинах коропових риб в умовах експериментального мікотоксикозу. Експериментальні дані свідчать про глибоку депресію нуклеїнового обміну в організмі коропових під дією мікотоксинів. Встановлено, що при інтоксикації афлатоксином В1 рівень РНК у печінці карася звичайного знижується на 18–22% порівняно з контрольною групою, що вказує на пригнічення трансляційних процесів [4]. Вміст ДНК у м'язовій тканині цьогорічок коропа за токсичних умов зменшується в середньому на 10–15%, що корелює із затримкою їхнього лінійного росту [3]. При дії Т-2 токсину спостерігається зниження РНК–ДНК індексу, який є ключовим маркером інтенсивності метаболізму, на 14–20% [5]. Іхтіологічні дослідження підтверджують, що такі молекулярні зміни призводять до зниження середньодобових приростів маси тіла риб на 12–18% [1]. У скелетних м'язах кількісні зміни РНК є менш радикальними (–8...–12%), проте вони мають стійкий характер [4]. Такі метаболічні зрушення створюють умови для імунодефіциту, роблячи рибу вразливою до вторинних інфекцій. Достовірність отриманих цифрових значень підкріплюється використанням сучасних аналітичних методів та дотриманням етичних норм у біомедичних дослідженнях [2]. Навіть при низьких концентраціях токсинів у кормі, довготривала дія веде до незворотного порушення нуклеїнового гомеостазу [1].

Таким чином, мікотоксини (афлатоксин В1 та Т-2) виступають потужними інгібіторами нуклеїнового обміну, знижуючи вміст РНК та ДНК у тканинах коропових. Зниження РНК–ДНК індексу є об'єктивним критерієм погіршення фізіологічного статусу та уповільнення темпів росту риб у токсичному середовищі. Порушення нуклеїнового гомеостазу в тканинах печінки є первинним сигналом детоксикаційного виснаження організму гідробіонтів. Результати дослідження підкреслюють необхідність впровадження молекулярно-біохімічного моніторингу в практику рибництва для ранньої діагностики аліментарних отруєнь.

Список використаних джерел

1. Желай М. В., Полотнянко Л. В., Ячна М. Г., Мехед О. Б., Третяк О. П. Вплив мікотоксину Т2 на іхтіологічні показники коропових риб. *Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія*. Т. 84, №1. С. 35–40 <https://doi.org/10.25128/2078-2357.24.1.5>

2. Лукаш О., Ткаченко Г., Сікура А., Мехед О., Кургалюк Н. Проблема доброчесності сучасних біомедичних та екологічних досліджень. *Biota. Human. Technology*. 2025. №3. С. 231–237. DOI: <https://doi.org/10.58407/bht.3.25.21>